

VABARIIKLIK SANITAARHARIDUSE MAJA

H. VAHTER

NAHAMÄDANIKEST
JA
NENDE VÄLTIMISEST

° TARTU, 1956

VABARIIKLIK SANITAARHARIDUSE MAJA

H. VAHTER

NAHAMÄDANIKEST
JA
NENDE VÄLTIMISEST

UTRA
TARTU, 1956

Joon. 1. Mädavilliline lööve lapse näol.

Karvanääpsupõletiku puhul tekivad väikesed karvaga läbipuuritud mädavillikesed kas näol või mõnel muul kehaosal.

Paise algab harilikult nahas valuliku sõlme tekkimisega, millele varsti ilmub mädavillike. Paisega kaasub alati selle ümbruses olevate kudede turse koos suure valulikkusega. Kui paisete tekkimine muutub krooniliseks, siis nimetatakse niisugust

haigestumist **paistetõveks**. Tekivad aga paised tiheidalt üksteise ligidale, siis kannab see **karbunkuli** nimetust. Sageli kaasuvad sel puhul üldtervislikud häired. Eriti ohtlikud on paised näo piirkonnas.

Teatud sarnasust paiseiga omavad kaenlaaukudes esinevad higinäärme põletiku kolded. **Ektüümiks** nimetatakse harilikult sügavaid, sagedamini säärtel esinevaid mädahaavandeid.

NAHAMÄDANIKKUDE VÄLTIMISEST, ERITI TÖÖSTUS- JA PÖLLUMAJANDUSALA TÖÖTAJATEL.

Tööstus- ja põllumajandusala töötajate haigestumisel etendavad mädanikud tunduvat osa.

Meie oludes tuleb erilist tähelepanu pöörata põlevkivi-, turba-, masinaehitus-, tekstiilitööstuses ja ehitustööl töötajate haigestumise vältimisele.

Tähelepanekud näitavad, et põlevkivi kaevandamisel ja töötlemisel esineb mädanikuliste haiguste tekkimise võimalusi. Kaevurite töö suhteliselt madalas temperatuuris tingib üksikutel juhtudel vereringe häireid katmata kehaosadel, eriti kätel, mis koos mikrotraumaga võib olla mädanikulise haigestumise põhjuseks. Soovitame põlevkivikaevureile, eriti neile, kellel esineb käte punetus ja jahedad käed, veresoonkonna treeninguks igapäevaseid mõneminutilisi käte vannitamisi vaheldumisi sooja ja jaheda veega.

Nahamädanikke täheldatakse ka põlevkiviõlide ja

naftasaadustega kokkupuutuvail isikuil. Tööprotsessis satuvad õlid katmata kehaosadele või riietele ja põhjustavad nahapooride ummistumist, kutsudes seega esile häireid naha ainevahetuses. Nii takistub karvanääpsude ummistuse tagajärjel nor-

Joon. 2. Naha määrdumine õlidega ja rohke mikrotrauma kätel.

maalselt sellesse erituva rasu pääsemine naha pinnale. Selle tagajärjel toimub rasu kuhjumine karvanääpsus ja tekib nn. **õlifollikuliit** (vt. joon. 4). Samuti võivad õlid mõjuda ka nahka ärritavalt, põhjustades mõnikord nahapõletikku ja ekseemi (vt. joon. 3). Sellepärast tuleb vältida nende kasutamist käte puhastamise vahendina.

Nahka kahjustava toime ärahoidmiseks õlide poolt on vajalik kasutada ettenähtud spetsriietust (eriti kindaid) ning pesta nahka sageli sooja vee ja seebiga.

Joon. 3. Mädapõletik koos ekseemiga kätel.

Erilist kohta tööstusala töötajate mädanikuliste haiguste vältimisel omab võitlus mikrotraumaga ja tekkinud mikrotrauma eest õige hoolitsemine. Töötades mitmesugustel masinatel on tingimata vaja

hästi tundma õppida nende ehitust ja õiget käsitsemist. Samuti on oluline tunda ohutustehnikat ja sellest täpselt kinni pidada. Töötades tööpinkidel tuleb vältida nahka kahjustava metallipuru kogunemist ning eemaldada see spetsiaalsete harjakestega. Kord ja puhtus nii töökohal kui ka kogu käitises, samuti tööriistade korrashoid ja ohutustehnikast kinnipidamine on nõukogude tööstuses rangeks seaduseks.

Mikrotrauma tekkimisel on oluline selle eest kiire ja õige hoolitsemine. Praktika näitab, et häid tulemusi saadakse väikeste nahavigastuste pintseldamisel 1%-lise briljantrohelise, 1%-lise metüleensinise või 2%-lise joodi piirituslahusega, eriti kui seda teha võimalikult kiiresti peale mikrotrauma tekkimist. Vigastatud koha ümbruses olevat nahka on vajalik puhastada 1%-lise salitsüülpiiritusega ning võimaluse korral teha steriilne side. Veidi suuremaid vigastusi — kriimustusi ja pindmisi haavu, on soovitatav kohe peale nende tekkimist katta Novikovi vedelikuga, mis mõne minuti jooksul pärast vigastatud kohale asetamist kuivab ning mille all toimub haava paranemine. Tuleb hoolitseda, et nimetatud vahendid oleksid alati kergesti kättesaadavad töökohas (esmaabikappides).

Põllumajandusala töötajatel — kolhoosnikutel, sovhooside ja masina-traktorijaamade töötajatel, tuleb mädanikkude vältimisele pöörata erilist tähelepanu suviste põllutööde, eriti aga koristusperioo-

dil. Haigestumist soodustavateks teguriteks on siin samuti sagedane naha määrdumine, mikrotraumad ja tugev higistamine, mille tagajärjel naha kaitse-reaktsioonid nõrgenevad. Rea väljapaistvate nõukogude teadlaste ulatuslikud uurimused näitavad, et kui eespool nimetatud teguritega samaaegselt esineb korrapärase tootlustamises, kestvad füüsilised pingutused, häired närvisüsteemis ja ainevahetuses, siis need mitte ainult ei soodusta nahamädanikkude tekkimist, vaid võivad põhjustada ka nende raskemat ja kestmamat kulgu. Väiksemat osa ei etenda seejuures ka kliimaatilised tingimused.

Kogemused aga näitavad, et pidades kinni kõigest naha eest hoolitsemise nõuetest võib neid haigusi täielikult vältida.

Meie oludes tuleb veel nahakahjustuse vältimisele pöörata tähelepanu töötamisel põlevkivituhaga, mida kasutatakse happeliste muldade lupjamiseks. Põlevkivituhk, omades leeliselist reaktsiooni, mõjub pikemaajal nahale jäämisel nahka ärritavalt, põhjustab naha sügelemist ja meie tähelepanekute järgi nahapõletiku ning mädanikulise haigestumise tekkimist. Esitatu kehtib ka mitmesuguste kunstväetiste, nagu superfosfaadi ja põllumajanduses kasutatavate tõrjevahendite kohta. Nende ainetega töötamisel tuleb kanda tihedalt nõõbitava kaeluse ja varrukatega riietust, mida peale töö lõpetamist peab kloppima ja tuulutama. Nahale sattunud kah-

justavad ained tuleb aga eemaldada sooja vee ja seebiga pesemisel.

Tugevat naha ärritust ja selliste nahamädanike, nagu õlifollikuliidi, paisete, higinäärme põletiku ja karbunkuli tekkimist võivad soodustada määrded, bensiin ja petrooleum. Töötades nende õlidega peavad põllumajanduse mehhanisaatorid — traktoristid, kombainid jt. — kandma tihedast materjalist riietust, peakatet ning kindaid, millesse need ained ei imbu. Peale töö lõpetamist tuleb koheselt ümber riietuda, pestes enne nahka hoolikalt sooja vee ja seebiga. Mitte mingil juhul ei tohi õlist nahka pesta või puhastada bensiini ja petrooleumiga, mis omakorda võivad nahka ärritada.

Toome näite. Traktorist K. ei vahetanud peale töö lõpetamist põllul õlist spetsriietust ja kandis neid kodus. Selle tagajärjel imbusid õlid traktoristi pesusse ja sealt edasi nahale. Algul pani K. tähele käsivartel, reitel ja säärtel musti täppe (ummistunud nahapoorid), milledega varsti kaasnesid naha sügelemine ja mädavillide ning punetavate sõlmekeste tekkimine. Nahahaiguste eriarst diagnoosis traktoristil ulatusliku õlifollikuliiti just nendes piirkondades, kus toimus õlise spetsriietuse pikemaajaline kokkupuutumine nahaga (vt. joon. 4). Nimetatud haigestumine põhjustas traktoristil K. mitmenädalalise töövõimetuse ja haige tervistumine toimus alles pärast haigla ravi. Sellepärast ongi keelatud õliga imbunud spetsriietuse kand-

mine kodus. Neid ei tohi hoida eluruumides ja vähemalt 2—3 korda kuus tuleb õlist spetsriietust keeta vees.

**Joon. 4. Õlifollikuliit ja üksikud paised
säärel.**

Eesti NSV tingimustes on vajalik veel tähelepanu pöörata turbatööstuses töötajate nahakahjustuste vältimisele. Neil töötajail esineb sageli naha kuivus kätel ja sellega seoses pakatiste tekkimine,

mis soodustab nahamädanikkude arenemist. Selle vältimiseks soovitatakse laialdaselt **Paikini menetlust**: peale töö lõpetamist ja käte pesemist vannitatakse käsi mõne minuti vältel lahuses, mis sisaldab 3 liitri toasseisnud vee kohta $\frac{1}{2}$ supilusikatäit nuuskpiiritust. Sellele järgneb käte kuivatamine ja vaseliiniga sissehõõrumine. Sama menetlust soovitatakse kasutada ka karjafarmide töötajatel ja põllutööbrigadide liikmetel mädanikkude vältimiseks viljakoristamise ja kartulivõtmise perioodil.

Haigestumise korral on vaja otsekohe pöörduda arsti poole, mitte aga ise end ravima hakata. Arstid võivad praktikast tuua hulgaliselt näiteid selle kohta, kuidas ebaõige, haige enda poolt teostatud ravi põhjustas haiguse pikaajalist kestust ja raskest kulgu. **Mingil juhul ei tohi haiguskolletes esinevat mäda hakata välja pigistama või asetama neile kompressse.** Ravi määramine jäetagu arsti hooleks. Varane arsti poole pöördumine ja kaas-aegsete ravimeetodite rakendamine kindlustab haige täieliku ja kiire tervistumise.

Ei tohi ka unustada, et **mädanikulised haigused on nakkavad** ja selle tekitajad võivad haiguskoldest sattuda ümbrusesolevale tervele nahale. Mädatekitajad võivad kanduda haigelt tervele otsese kokupuute teel või mitmesuguste esemete, nagu käterättide, patjade jt. kaudu. Eriti kergesti haigestuvad lapsed, kellel täheldatakse sagedamini mädavillilist löövet katmata kehaosadel.

Sellepärast tuleb alati kasutada omaette käterätti, voodit ja riietusesemeid ning pöörata haiguse põdemise ajal erilist tähelepanu naha puhuse säilitamisele. Sagedamini tuleb pesta käsi ning keha sooja vee ja seebiga, vahetada pesu, kasutatud pesu aga tingimata keeta, pesta ning triikida.

Nõukogude tervishoid rakendab ulatuslikke ühiskondliku profülaktika abinõusid mädanikuliste haiguste vältimiseks. Tervishoiuasutuse poolt peetakse tööstuses ja põllumajanduses nahamädanikkude arvestust, analüüsitakse nende tekkepõhjust ja võetakse kasutusele abinõusid haigestumise edasiseks vältimiseks.

Elanikkonna hulgas teostatakse ulatuslikku sanitaarselgitustööd, millest võtavad osa ka ametiühingu- ja Punase Risti organisatsioonid. Pidevalt paranevad elanikkonna töötingimused ja tõuseb sanitaarkultuur. Selle tagajärjel on tunduvalt vähenenud haigestumine mädanikulistesse nahahaigustesse.

**Tööstus- ja põllumajandusala töötajad,
vältige nahamädanikkude
tekkimist!**

Selleks:

1. Pidage kinni igapäevastest sanitaarhügieeni-

listest nõuetest, pöörake erilist tähelepanu naha puhtuse eest hoolitsemisele.

2. Õppige tundma ohutustehnikat ning pidage puhtust ja korda töökohal.

3. Pöörake erilist tähelepanu väikeste nahavigastuste vältimisele ja nende varasele ning õigele hooldamisele.

4. Haigusnähtude ilmnemisel pöörduge koheselt arsti poole ja järgige rangelt kõiki arsti nõuandeid. See tagab kiire ja täieliku tervistumise.

X. T. Вахтер
ГНОЙНИЧКОВЫЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ КОЖИ И
ИХ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ
На эстонском языке

*

Vastutav toimetaja M. Raig

Ladumisele antud 25. I 1956. Trükkimisele
antud 7. VI 1956. Trükiarv 20.000. Paber
70×92, 1/32. Trükipoognaid 0,5. Formaa-
dile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 0,58.
MB-05046. Trükikoda «Tartu Kommunist»,
Tartu, Ülikooli 17/19.

Tasuta

TASUTA

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00768976 5